

Förslaget till plan för hantering av översvämningsrisker i Toby–Laihela ås avrinningsområde

Respons på samrådet 1.10.2014-31.3.2015

Planens struktur och planeringsprocessen

Ställningstagande:

Södra Österbottens räddningsverk och Österbottens förbund konstaterar att planerna är väl beredda, täckande och tydliga i formuleringarna. Också i responsen från medborgarna anses åtgärdsförslagen och kartorna i planerna vara tydliga.

Trafikverket konstaterar att planerna är tunga till sin struktur. Trafikverket föreslår att planen skulle komprimeras, beskrivningarna av processerna skulle flyttas till bakgrundsrapporten och de ansvariga parterna presenteras tydligt.

Österbottens räddningsverk konstaterar att planerna är välgjorda och motiverade och främjar räddningsverkets riskhantering. En önskan om att kartbilderna över olika avrinningsområden ska vara lika till innehållet framfördes.

Enligt MTK Södra Österbotten har planeringsprocessen varit öppen och bredbasig. Handlingarna är tydliga och lätta att förstå.

Miljöskydds-enheten i NTM-centralen i Södra Österbotten konstaterar att multikriterieanalysen har tillfogat planeringsprocessen värdefulla möjligheter till deltagande och växelverkan. Betydelsen av miljökonsekvenserna kunde ha lyfts fram mer, men bedömningen uppfyller i huvudsak innehållskraven i SMB-lagen och -förordningen.

Vapo Oy konstaterar att planen utgör en bra bas för att uppnå målen med syfte på hanteringen av översvämningsrisker. Planeringen av åtgärder ska genomföras i samarbete med aktörerna i området för att på detta sätt beakta olika former av markanvändning. Vapo deltar gärna i planeringsarbetet även i fortsättningen.

Enligt Västkustens miljöenhets åsikt har det inte gjorts en tillräcklig beskrivning av scenarierna för klimatförändringen när det gäller Toby–Laihela å.

Bemötande:

Översvämningsgruppen konstaterar att planen och planeringsprocessen delvis är tunga, eftersom lagen om hantering av översvämningsrisker och den kompletterande förordningen 659/2010 förutsätter att ett flertal olika helheter med motiveringar presenteras i planerna. För att samordna planerna och förbättra möjligheterna att jämföra planerna sinsemellan har en riksomfattande botten till förvaltningsplan utarbetats och delvis kompletterat planen. Man har strävat efter att noggrant beskriva processen för utarbetandet av planerna och valet av åtgärder för att förbättra genomskinligheten när det kommer till deltagande i processen och enligt den riksomfattande modellen presenteras den nu som en del av planen. Syftet med planen för hantering av

översvämningsrisker är att ge en bild av de nuvarande och framtida översvämningsriskerna i området och motivera de åtgärder som föreslås i planen. En täckande plan betjänar detta syfte. Projektplanerna för de egentliga åtgärderna kan sedan vara lättare till sin struktur. Förvaltningsplanerna ska granskas på nytt senast år 2021 och i dem strävar man efter att ytterligare förtydliga och framföra åtgärdsförslagen samt att göra förvaltningsplanens struktur lättare.

Översvämningsgruppen konstaterar att en generell bedömning av hur de åtgärder som framförs i planen klarar sig i förhållande till klimatförändringen och saken har också beaktats som en bedömningsfaktor då olika åtgärder har granskats. I granskningen har olika scenarier för klimatförändringen inkluderats, liksom deras konsekvenser för hur översvämningarna förändras. För närvarande finns det inte separata scenarier över klimatförändringen att tillgå för Toby–Laihela å. Det är möjligt att precisera scenarierna för klimatförändringen i samband med följande planeringsgång år 2021.

Samtidigt som samrådet för planerna för hantering av översvämningsrisker pågick, var också samrådet för förvaltningsplanen för Kumo älv-Skärgårdshavets-Bottenhavets förvaltningsområde aktuellt. I den förvaltningsplanen och i åtgärdsprogrammet för Toby–Laihela å ligger fokuset på att främja åtgärder som strävar efter att förbättra vattenkvaliteten.

Översvämningsgruppen konstaterar att man i mån av möjlighet ska försöka få kartbilderna i förvaltningsplanerna för olika avrinningsområden att ha samma innehåll.

Översvämningsgruppen konstaterar dessutom att planeringen av åtgärderna genomförs i samarbete med aktörerna i området.

Översvämningskarteringar:

Ställningstagande:

MTK Södra Österbotten konstaterar att kartorna över översvämningsrisker är informativa och nyttiga.

Korsholms kommun framför att objekt, där återkomstintervallet för översvämningar är mindre än en gång på 250 år, bör kartläggas noggrannare.

Västkustens miljöenhet anser att det för vissa översvämningsområden, såsom bifurkationsområdet och Vassorfjärden bör utarbetas en separat plan för hantering av översvämningsrisker.

Västkustens miljöenhet anser att risker i anslutning till förorenade marker på översvämningsområdena bör bedömas och områdena vid behov saneras. Detta gäller också bilskrotningsanläggningar som övervakas av NTM-centralen.

Bemötande:

Översvämningsgruppen konstaterar att det är viktigt att noggrannare kartlägga objekt som berörs av översvämningsriskerna. På detta sätt fås mer detaljerad och specifik information för planeringen, vilket i sin tur påverkar hur noggrann planen blir. Behovet av en kartläggning av översvämningsriskerna i övre loppet av Toby–Laihela å och genomförandet av den ingår i följande riskhanteringsplan.

Översvämningsgruppen anser det vara viktigt att noggrannare kartlägga skadeobjekt på områden med översvämningsrisk. NTM-centralen kan inom ramen för sitt anslag understöda utarbetandet av dylika utredningar och ge sakkunnighjälp. Behovet av kartläggning är mycket stort i

bifurkationsområdet. Översvämningssgruppen förslår att kartläggningar skulle göras som ett samarbetet mellan kommun och NTM-centralen.

Kartläggningen av översvämningssrisker för objekt med förorenade marker preciseras i följande plan särskilt när det gäller objekt som ska utredas. För herrelösa objekt med förorenade marker är det möjligt att få finansiering från oljeskyddsfonden eller statens avfallshanteringsarbete.

Planering av markanvändningen

Ställningstagande:

Enligt Södra Österbottens förbund bör områdena med översvämningssrisk beaktas i planläggningen. Kompletterande byggande som upprätthåller kulturlandskapet längs åarna, bygghöjder och räddningsvägarnas trafikerbarhet bör beaktas i planläggningen. Lagstiftningen bör granskas så att översvämningssriskerna skrivs in i byggnadsordningen. Konsekvenserna av etappplan 3 för revidering av landskapsplanen (bl.a. 15 000 ha ny torvproduktion) för översvämningssriskerna bör beaktas.

Österbottens förbund konstaterar att planeringen av markanvändningen spelar en stor roll och att riskhanteringsplanerna beaktas i den pågående revideringen av landskapsplanen och i styrningen av den kommunala planläggningen. Åtgärderna i riskhanteringsplanen föreslås utökas med verkställande av markanvändningsplaneringen, eftersom enbart planering inte är tillräckligt. Särskilt beaktande av dagvattenfrågorna i översvämningssområdena och i deras närhet är viktigt.

Österbottens museum framför att områden med översvämningssrisk, där det finns byggnader och där byggande planeras, alltid bör generalplaneras. Österbottens museum konstaterar också att det regionala kulturarvet huvudsakligen har beaktats, men betydande landskapsområden av landskaps- och riksintresse har i synnerhet inte beaktats i bedömningen av skyddsåtgärdernas konsekvenser. (t.ex. översvämningssvallar, höjningar av vägar och deponering av jord).

Korsholms kommun framför i sitt ställningstagande att man i byggnadsbestämmelserna, som godkänts 1.8.2013, har beaktat översvämningssområden och lägsta bygghöjder som en egen punkt. Nya bostadsområden placeras utanför översvämningssområden. Också i byggande längs stränderna beaktas bygghöjderna. Korsholms kommun lyfter fram att utlåtanden om generalplaner och detaljplaner begärs av NTM-centralen när det gäller bygghöjder för objekt som ligger på översvämningssområden.

Bemötande:

Översvämningssgruppen konstaterar att beaktande av områdena med översvämningssrisk och översvämningssriskerna överensstämmer med de riksomfattande målen för områdesanvändningen. I planeringen av områdesanvändningen och i byggandet bör man följa bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen, varvid man även överväger om byggplatsen är lämplig och bedömer byggandets konsekvenser för den omgivande markanvändningen och miljön. I handledningen om beaktande av översvämningar i byggande som har publicerats år 2014 ges en rekommendation om att åretruntbebyggelse borde placeras så högt att den skadas först vid en översvämning som enligt uppskattning kan inträffa i genomsnitt en gång på 100...200 år (årlig sannolikhet 0,5...1,0 %). Det är nödvändigt att nya byggnader alltid byggs på den nivå som de nuvarande rekommendationerna föreskriver. Även byggnadernas sårbarhet och t.ex. evakueringsmöjligheterna inverkar på hurdan skyddsnivå och vilken bygghöjd som kan tillåtas för byggnaden.

Till exempel industrianläggningar och lagerområden där farliga ämnen behandlas bör gränsvån ligga på t.ex. samma nivå som en översvämning med återkomstintervallen 1 gång på 10 000 år (årlig

sannolikhet 0,01 %). Utöver detta konstaterar översvämningssgruppen att markägaren ansvarar för markanvändningen såväl på torvproduktionsområden som andra objekt.

Översvämningssgruppen tillägger (punkt 10.1.1) att utöver planering av markanvändningen är det viktigt att beakta också hur planeringen av markanvändningen genomförs. Byggnadsordningen kunde vara ett centralt verktyg för detta. I planen görs ett tillägg om att det är viktigt att beakta dagvattenfrågorna i och i närheten av översvämningssområden.

Översvämningssgruppen konstaterar att det är svårt att bedöma vilka konsekvenser översvämningssvallar, höjning av vägar och dylika åtgärder har för landskapsområdena, innan åtgärderna har planerats noggrannare. Ett tillägg om vikten av att beakta landskapsområdena görs i planen i kapitel 10.1.1.

Kvarhållande av vatten i avrinningsområdet med små åtgärder

Ställningstagande:

Enligt Södra Österbottens förbund bör kvarhållandet av vatten på avrinningsområdet skötas eventuellt genom lagstiftning. Man bör främja kvarhållandet av vatten.

Enligt MTK Södra Österbotten ska kvarhållandet av vatten på avrinningsområdet skötas i samarbete med markägarna.

NTM-centralen i Egentliga Finland (fiskerimyndigheten) konstaterar att kvarhållande av vatten i avrinningsområdet är den bästa metoden för att minska översvämningssriskerna. När åtgärderna planeras och verkställs måste konsekvenserna för vattennaturen, fiskbestånden och fiskerihushållningen beaktas. I våtmarker som byggs i torvproduktionsområden som tas ur bruk måste det säkerställas att avrinningsvattnet inte belastar vattendragen (näringssämnen och sediment) som ligger nedanför.

Österbottens svenska producentförbund framför att åtgärderna i första hand bör fokusera på förebyggande åtgärder såsom kvarhållande av vatten och fördröjning av vattenströmningen i avrinningsområdets övre delar. Skogarna är inte lika känsliga för flödesvatten, varför man i synnerhet i skogsområden bör fördröja vattenflödet i större utsträckning.

Bemötande:

Översvämningssgruppen konstaterar att kvarhållande av flödet i avrinningsområdena med små åtgärder, såsom områden för kvarhållande av vatten, sedimenteringsbassänger och rördammar, kan inverka på översvämningarna, men för betydande effekter fordras rikligt med småskaliga åtgärder. Dylika åtgärder behövs således inom alla markanvändningssektorer. Kvarhållande av vatten bör beaktas redan i planeringen av alla sådana åtgärder.

Skogsdikningarna ökar maximiavrinningen, dvs. översvämningarna, men dessutom ökar erosionen och transporten av partiklar till vattendraget nedanför och som en följd av detta blir vattenkvaliteten sämre. Välplanerat återställande av skogsdiken kan bidra både till att hantera översvämningssriskerna och främja vattenvården.

Översvämningssgruppen inför i planen ett förslag om att åtgärder för kvarhållande av vattenflödet i skogsdikning även bör främjas genom att ändra lagstiftningen.

Som långsiktigt mål har översvämningssgruppen ställt upp att ett minst 250 ha stort område ska ändras om till små områden för kvarhållande av vatten. Åtgärderna fordrar omfattande samarbete och att alla parter är aktiva. Markägarnas mål och möjligheten till kvarhållande av vatten i den

fortsatta användningen av områdena bör beaktas redan i planen för efteranvändningen. Att ändra områden till bassänger för kvarhållande av vatten bör göras attraktivt för markägarna. Via miljöersättningsystemet för jordbruket är det möjligt att få investerings- och skötselbidrag för att anlägga och upprätthålla våtmarker inom jordbruket. Finansiering för naturvårdsprojekt inom skogsbruket kan under vissa förutsättningar erhållas för att bygga konstruktioner som kvarhåller vatten.

Översvämningssgruppen lägger till i planen (kapitel 10.1.4) att belastningen på vattendragen nedanför inte får öka i och med åtgärderna för kvarhållande av vatten.

Regleringsvolymen

Ställningstagande:

Södra Österbottens förbund konstaterar att även i fortsättningen bör byggande av ny regleringsvolym anses vara ett möjligt alternativ.

Bemötande:

Översvämningssgruppen konstaterar att man återkommer till behovet av utökad regleringsvolym vid behov under följande planeringsperiod.

Lokalt skydd av lågt liggande objekt

Ställningstagande:

Österbottens museum konstaterar att åtgärder som planerats för att minska översvämningssriskerna kan landskapsmässigt vara så betydande att värdet av enskilda objekt och bebyggda miljöer av riksomfattande intresse kan äventyras. Områden med översvämningssrisk där det finns byggnader eller byggande planeras ska enligt Österbottens museums ställningstagande alltid generalplaneras. Österbottens museum påpekar att betydande landskapsområden av landskaps- och riksintresse har i synnerhet inte beaktats i bedömningen av skyddsåtgärdernas konsekvenser.

Västkusten miljöenhet konstaterar i sitt utlåtande att skydd av enskilda objekt är möjliga när det gäller enskilda byggnader, men det är oklart hur verksamhet som fordrar miljötillstånd kan skyddas.

Bemötande:

Översvämningssgruppen inför i planen (kapitel 10.2.3) ett omnämnande om att man vid lokalt skydd av skadeobjekten bör beakta stads-/landskapsbilden. Då fasta översvämningsskydd planeras på värdefulla landskapsområden bör Österbottens museum höras så att också objektets värden beaktas. Att använda tillfälliga strukturer för översvämningsskydd är att rekommendera särskilt när det gäller små objekt, då inte landskapsvärdena äventyras.

Översvämningssgruppen konstaterar att skyddandet av bostäder och specialobjekt inte hör till statens åligganden, men staten kan i mån av möjlighet hjälpa till med skyddsåtgärder som har omfattande betydelse. Dessutom konstaterar översvämningssgruppen att räddningslagen kräver att ägare och innehavare av byggnader förebygger farosituationer och bereder sig på att skydda personer, egendom och miljö samt förbereder sig på sådana räddningsåtgärder som man självständigt kan genomföra.

Översvämningssgruppen konstaterar att det är en mycket stor utmaning av göra objektskydd för omfattande objekt. Att verksamhet som fordrar miljötillstånd placeras i översvämningssområden och hur verksamheten skyddas vid en översvämning är något som bör beaktas redan i miljötillståndet.

Myndigheternas samarbete och beredskapsfrågor

Ställningstagande:

Enligt Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finlands utlåtande bör samarbetet mellan myndigheterna och det ofördröjda informationsflödet mellan aktörerna och medborgarna utvecklas. De operativa aktörerna, räddningsverket och NTM-centralen bör utveckla ett övningssystem, med vilka de olika förvaltningssektorerna tillräckligt aktiveras såväl i kommunerna som i regionförvaltningen. Man bör på förhand säkerställa att minst alla regionens myndigheter har omedelbar information om förändringarna vid en översvämningssituation.

Korsholms kommun konstaterar att det på riksnivå finns behov för en tvåspråkig anvisning som beskriver åtgärder för att förebygga översvämningar och åtgärder som fordras efter en översvämning.

Södra Österbottens räddningsverk konstaterar att det för översvämningss-, ispropps- och stöpsituationer och rasrisken vid vallarna införs ett omnämmande att NTM-centralen ger sakkunnighjälp i enlighet med beredskapsplanen för översvämningssbekämpningsarbeten. I beredskapsplanen bör man fastställa de vattendrag där NTM-centralen är innehavare av tillståndet eller vattenkonstruktionen. Man bör på förhand i beredskapsplanen reda ut följande saker: behövlig maskinutrustning och kontaktuppgifter, vem som utför sprängarbeten och deras handlingsberedskap, personalresurs som är kapabel till fältverksamhet, kommunikationsplan, information och schema över myndighetssamarbetet.

Österbottens räddningsverk påpekar att de frivilliga brandkårerna bör tas bort ur beskrivningen av räddningsverkets område.

Korsholms kommun konstaterar att kommunen kan förbättra beredskapsplanen när det gäller hanteringen av översvämningssrisker och att kommunen gärna deltar i åtgärder som förbättrar beredskapen.

Bemötande:

Översvämningssgruppen konstaterar att den regionala och nationella lägesbilden och tillhörande myndighetssamarbete bör upprätthållas och övas regelbundet. Översvämningssgruppen rekommenderar att samarbetsmöten för myndigheter arrangeras årligen åtminstone enligt den nuvarande praxisen.

Övningar för storolycka på Österbottens och Södra Österbottens översvämningssriskområden skilt för varje å och älv föreslås som åtgärd i planen.

Översvämningssgruppen anser det vara viktigt att tillräckligt med resurser reserveras för översvämningssinformation och att informationen förmedlas så effektivt som möjligt. Projektet för översvämningssinformation som startade år 2015 ger förhoppningsvis goda verktyg för uppgiften.

Översvämningssgruppen konstaterar att det till planen tilläggs en punkt om att NTM-centralen ger sakkunnighjälp enligt beredskapsplanen för arbeten gällande översvämningssbekämpning. När det gäller Toby–Laihela å är NTM-centralen inte en behörig myndighet, utan gör vid behov sakkunnighjälp. I texten gällande beredskapsplanen tilläggs också en punkt om att följande saker

bör utredas före en översvämning: behövt maskineri och kontaktuppgifter, utförare av sprängningsuppgifter och deras beredskap, personalresurs som har möjlighet att delta i verksamhet i fält, kommunikationsplan, information och schema för myndighetssamarbete

Trafikobjekt

Österbottens förbund framför i sitt ställningstagande att en landsvägsförbindelse till Vasa stad, flygstationen och logistikområdet under översvämningar är möjlig att förverkliga genom byggandet av en hamnväg. En ny sträckning av riksväg 8 mellan Runsor och Vassor möjliggör trafik till Korsholm och Vasa norrifrån.

Trafikverket framför i sitt ställningstagande att en höjning och förstärkning av järnvägsvallen inte nödvändigtvis är ett realistiskt alternativ, eftersom det skulle innebära ett långvarigt avbrott i spårtrafiken.

Både vid invånarmötet och i enskilda ställningstaganden ansågs höjningen av vägar och dikningar förvärra översvämningensriskerna på andra ställen. Väghöjderna och trummornas storlekar bör granskas i tillräcklig omfattning innan åtgärder vidtas.

I enskilda ställningstaganden föreslås nya åtgärder med syfte att öka vattenföringen. Det föreslås att trädbeståndet ska minskas och sly avlägsnas med några års mellanrum. Fastighetsvisa vallar anses även vara en lösning som är fungerande som översvämningsskydd. Att byta vägtrummorna till trummor med större diameter och att gräva en ny översvämningssäkring så att flödesvattnet skulle rinna rakt ut i havet (mellan Ruto–Sevar) är en åtgärd som får understöd.

I ett enskild ställningstagande motsätter man sig byggandet av Rutokanalen enligt den föreslagna modellen. Istället föreslås en ny placering för kanalen (Laihela å–Rudonjoki–Lännoja–Sevarbäcken).

Bemötande:

Översvämninggruppen konstaterar att lokaliseringsutredningen för hamnvägen har färdigställts och som bäst håller man på att utarbeta en preliminär översiktsplan. Genomförandet av hamnvägen tryggar en landsvägsförbindelse till Vasa under översvämningar och trafiken till Vasa logistikområde och flygstation.

Översvämninggruppen konstaterar att i planerna och utredningarna som gäller höjningen av vägar beaktar och kartlägger översvämningensriskerna på ett stort område. I samband med modellerna för skyddandet av järnvägsförbindelsen och i fortsatta utredningar beaktas också översvämningensriskerna på ett stort område. Översvämninggruppen kompletterar planen med uppgifter som vilken betydelse väghöjderna och trummorna har vid översvämningssituationer. Till övriga delar kan ställningstagandena beaktas under arbetet med följande planeringsperiod.

Översvämninggruppen konstaterar att förslaget till plan för översvämningshantering som valts är det som benämns alternativ 2 i miljörapporten. Enligt det förslaget ingår inte en muddring av Toby–Laihela å och en fåra från Ruto till Sevarbäcken inte i riskhanteringsplanen. Ställningstaganden för en muddring av Toby–Laihela å och en ny fåra beaktas under följande planeringsperiod.

Bifurkationsområdet

Ställningstagande:

Vid invånarmötet framfördes observationer och erfarenheter från översvämningar i det s.k. bifurkationsområdet, eller det gemensamma översvämningssområdet mellan Toby–Laihela å och Kyro älv, och att dessa tidigare fått ringa uppmärksamhet.

Enligt ställningstagandet önskas att ett centraliserat avloppsnät skulle byggas i bifurkationsområdet, eftersom det förekommit problem med avloppssystemen under översvämningar.

Bemötande:

Översvämningssgruppen konstaterar att Laihela kommun bygger ett centraliserat avloppsnät i omfattande utsträckning närmast i områdena kring centrum och i de byområden som ligger i närheten av Laihela å. NTM-centralen har beviljat Laihela kommun VA-understöd för byggandet av några avlopp på platser som ligger i områden med betydande översvämningssrisk.

Översvämningssgruppen konstaterar att beslutet om att bygga ett centraliserat avloppsnät i bifurkationsområdet fattas av kommunen. Då beslutet om byggandet bereds ska kommunen beakta och överväga kostnadseffektiviteten samt bl.a. miljö- och hälsokonsekvenser. NTM-centralen styr besluten om prövningsbaserade VA-understöd sista gången år 2016.

Man har strävat efter att de översvämningssobservationer och -erfarenheter som framkommit vid invånarmötena beaktas nu och under följande planeringsperiod.

Miljöförorenande verksamhet

Ställningstagande:

Västkustens miljöenhet påpekar att det på bifurkationsområdet finns bosättning, verksamhet som fordrar miljötillstånd och förorenade marker på det område som ingår i en översvämning med återkomstintervallet 1/250 år. Verksamheten vid bilskrotningsanläggningen på bild 24 pågår ännu. På listan över anläggningar som fordrar miljötillstånd (sidan 61) bör tilläggas två bilskrotningsanläggningar i bifurkationsområdet.

Datasystemen är inte nödvändigtvis uppdaterade och det bör beaktas i planeringen.

Bemötande:

Översvämningssgruppen konstaterar att de nämnda bristerna om miljötillståndspliktig verksamhet uppdateras i planen.

Övriga korrigeringar i planen

Ställningstagande:

Västkustens miljöenhet: Grundvattenområdet Rismarken ligger på översvämningområdet i avrinningsområdet.

Korsholms kommun konstaterar att alla markägare ska tas med i planeringen och staten ska ansvara för kostnaderna. Alla åtgärder med syfte att öka vattenföringen och som utförs i avrinningsområdet ska utredas ur den synvinkeln att de inte ökar översvämningensrisken i åns nedre lopp eller mynning.

Trafikverket påpekar att i tabell 13 på sidan 64 fattas tågförbindelsen Seinäjoki–Vasa i punkten om identifierade risker för nödvändighetstjänster.

Bemötande:

Översvämninggruppen lägger till grundvattenområdet Rismarken i planen.

Översvämninggruppen är av samma åsikt som Korsholms kommun. Formuleringarna i planen förtydligas till denna del.

Översvämninggruppen lägger till tågförbindelsen Seinäjoki–Vasa i tabell 13 i punkten om identifierade risker för nödvändighetstjänster.

NTM-centralen i Södra Österbotten 6/2015 (översättning 8/2015)